

Uhodnikova O.I.

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

ORGANIZATIONAL-ECONOMIC MECHANISM OF THE FORMATION AND USING OF THE DEVELOPMENT POTENTIAL BUILDING ENTERPRISES

Summary

The article analyzes the approaches to the development and implementation of the development potential specific to the construction industry. In order to improve the efficiency of building construction, as a key factor that may provide a way out of the construction industry from the crisis, proposals have been developed and the algorithm implementation of the organizational-economic mechanism of formation and use of the potential of construction companies. The proposed mechanism defines a strategic vector of development of the business entity. The proposed organizational and economic mechanism will enhance the efficiency of the construction enterprises, help to provide a competitive advantage and strategic orientation of the enterprise set plans and objectives

Keywords: potential development of organizational and economic mechanism, methods, capacity building, building the corporate enterprise performance benchmarks.

УДК 338

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЇ»

Черненко Д.С.

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Інвестиції є найважливішим інструментом формування мікро- та макроекономічних пропорцій економічного зростання. Наявність різних підходів до трактування інвестицій в сучасній економічній літературі є свідченням широти сутнісних рис цієї складної категорії. В статті розглядаються підходи до розкриття суті поняття «інвестиції». Запропоновано власне бачення цієї дефініції як комплексного вкладення усіх видів капіталу в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою задоволення потреб та досягнення позитивних результатів діяльності суб'єктів господарювання за рахунок отримання економічного та соціального ефекту. Розглянуто суперечності в поглядах щодо трактування капіталу й інвестицій, що виникали у процесі розвитку суспільно-економічних відносин та змінювались з появою нових економічних шкіл, вчень і напрямів в економічній теорії.

Ключові слова: інвестиції, капітал, заощадження, інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, інвестиційні проекти.

Постановка проблеми. В умовах трансформаційних змін в економіці інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень в економіці, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях. В сучасній економічній літературі наявні різні теоретичні підходи до трактування цієї категорії, що викликає необхідність вивчення сутнісних її рис з метою визначення ролі і місця інвестицій в економічному розвитку країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестицій, інвестиційної діяльності є предметом дослідження багатьох вчених серед яких І. Бланк, Л. Борщ, М. Денисенко, Т. Майорова, А. Пересада, А. Поручник, П. Рогожин, Н. Татаренко, В. Федоренко, А. Череп, В. Шевчук, Л. Гітман та ін.

Мета статті – розглянути теоретичні підходи щодо визначення економічної сутності поняття «інвестиції» та запропонувати власне бачення цієї дефініції.

Виклад основних результатів дослідження. Економічна теорія неоднозначно трактує категорію «інвестиції», що призводить до розбіжностей думок, висловлюваних дослідниками.

Для розкриття економічної суті інвестицій необхідно задалегідь дослідити поняття «капітал», що з'явилося з появою ринкових відносин і являє собою головний важіль управління виробництвом. Капітал є сукупністю майна, використаного для отримання додаткової вартості товару чи послуги.

Капітал та інвестиції тісно пов'язані між собою, так як інвестиції представляють собою змінну складову грошового потоку, а капітал – змінну запасів та ресурсів. Між інвестиціями і капіталом є постійний взаємозв'язок, в той же час капітал служить джерелом накопичення матеріальних, нематеріальних, фінансових, інтелектуальних та інших ресурсів, а інвестиції – засобом функціонування складових капіталу і збільшення їх початкового обсягу. Тобто, спільною ознакою інвестицій і капіталу є їх рух.

Залежно від характерних функцій обороту, перенесення вартості на вироблену продукцію та способу відновлення капітал ділять на основний і оборотний. К.Маркс виражав свою думку що, різниця між ними полягає в тому, що основний капітал бере участь у процесі виробництва тривалий період, не змінюючи своєї натурально-уречевленої форми і переносить свою вартість на новостворюваний продукт частинами, а оборотний капітал приймає участь у виробництві і переносить свою вартість на новостворену продукцію протягом одного виробничого циклу і в повному обсязі. Також ще виділяють фізичний, грошовий, фінансовий та людський. В свою чергу не можна забувати про додатковий, запозичений і робочий капітал [1].

Суперечності в поглядах щодо трактування капіталу й інвестицій виникали у процесі розвитку суспільно-економічних відносин та змінювались з появою нових економічних шкіл, вчень і напрямів в економічній теорії (таблиця 1).

Таблиця 1
Основні історичні періоди становлення економічної теорії *

Період становлення економічної теорії (представники)	Значення понять «інвестиції», «капітал»
Меркантилізм (А. Монкретьєн)	Капіталом вважаються гроші і торгівля є джерелом їх збільшення
Класична політична економія (А. Сміт, Д. Рікардо, Ж. Тюрго)	Капітал – це накопичене людське майно, використовуючи яке людина хоче отримати націнену вартість. Інвестиції – це початкові внески, матеріального та не матеріального походження, які потрібні для придбання засобів виробництва у землеробстві, які не потребують щорічного відшкодування.
Марксистська політична економія (К. Маркс, Ф. Енгельс)	Капітал – гроші, що породжують гроші
Неокласичний напрям (А. Маршалл, М. Туган-Барановський)	Капітал – вартісний вираз ресурсів, при використанні яких ефективність набуває постійних значень
Кейнсіанський напрям (Дж. Кейнс)	Капітал – початкова вартість майна, яке бере участь у виробництві. Інвестиції – це засіб для поточного приросту вартості майна під час виробництва.
Інституційно-соціальний напрям (Т. Веблен, Г. Мінз, Дж. Гелбрейт)	Капітал – засоби, які утворені під час виробництва та беруть участь у створенні інших нових товарів та послуг. Інвестиції – це витрати на будівництво, засоби виробництва та інші форми витрат з подальшим збереженням і примноженням у майбутньому.

* Джерело: узагальнено автором

Сучасне розуміння понять «капітал» та «інвестиції» найбільш повно сформовано французькою школою в період класичного розвитку економічної теорії. Праці науковців цього періоду сформулювали основу для подальшого вивчення та удосконалення інвестиційної теорії, зокрема щодо [2]:

- визначення капіталу й інвестицій як головної умови економічного розвитку суспільства;
- визнання змінності капітальних благ і залежності їх від розмірів доходу; визнання залежності руху інвестицій від розмірів прибутків і відсотка.

Найширше розуміння поняття «інвестиції» сформувалося під час переходу з неокласичного до інституціонального періоду становлення економічної теорії, на що й опирається сучасна теорія інвестицій.

У монографії «Інвестиції», підготовленій нобелівським лауреатом з економіки У. Шарпом разом з іншими американськими вченими вказується: «у найширшому розумінні термін «інвестувати» означає розлучитися з грошми сьогодні з тим, щоб отримати їх більшу суму в майбутньому» [3].

Американські економісти Л. Гітман і М. Джонк у монографії «Основи інвестування» [4] визначають інвестицію як «спосіб розміщення капіталу, який має забезпечити збереження або зростання суми капіталу».

Словник «Інвестиції» [5] британського фахівця Джеррі М. Розенберга тлумачить інвестиції як «використання коштів для отримання ще більших

коштів, для отримання доходу або для досягнення приросту капіталу або для того й іншого».

Отже, в зарубіжних джерелах інвестиції безпосередньо з одержанням доходів в майбутньому від розміщення «грошей», «капіталу» чи «коштів».

З метою забезпечення повноти найважливіших сутнісних ознак при визначенні поняття «інвестиції» слід враховувати тісний зв'язок його з поняттям «капітал», у відповідності його виду і мети вкладення у виробничий процес, а ознаки, які узагальнюють та доповнюють основні характеристики інвестицій слід вважати вторинними та додатковими.

Досить часто поняття «інвестиції» отожднюють з поняттям «капіталовкладення», тобто вкладення коштів на відтворення основних засобів.

Так Федоренко В.Г. [6] вважає, що «вкладення капіталу здійснюється з метою його подальшого збільшення», а «приріст капіталу в результаті його інвестування є компенсацією за ризик втрат від інфляції та недержання процентів від можливих банківських вкладень капіталу».

Ковалев В.В. [7] вважає, що «джерелом інвестицій є заощадження, але не всі заощадження стають інвестиціями, а тільки ті, які прямо чи непрямо використовуються для розширення виробництва, маючи на меті отримання доходу в майбутньому».

В той же час Кейнс Дж.М. [8] стверджує, що заощадження та інвестиції повинні бути однаковими тому, що кожне з них дорівнює перевищенню доходу над споживанням.

Інвестиції – довгострокове вкладення капіталу в промисловість, сільське господарство, транспорт та інші галузі народного господарства [9].

Такої ж думки дотримується Долан С.Дж. [10]: «інвестиції на макрорівні – це збільшення обсягу капіталу, що функціонує в економічній системі, тобто збільшення пропозиції виробничих ресурсів, що здійснюється людьми».

У проаналізованих джерелах вказується термін інвестицій (як правило, «довгострокове вкладення капіталу»), об'єкт інвестування (галузь, сфера, підприємство, діяльність) а в деяких – зосереджена увага на отриманні соціального ефекту від вкладення капіталу.

Так, Мочерний С.В. зазначає, що «інвестиції – це довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства в середині країни та за її межами з метою привласнення прибутку» [11, с. 3].

Економічний тлумачний словник [12, с. 250] трактує інвестиції як «довгострокове вкладення капіталу в грошовій, матеріальній і нематеріальній формах в об'єкти підприємницької діяльності чи фінансові інструменти з метою одержання прибутку, забезпечення зростання капіталу чи досягнення соціального ефекту (суспільного впливу)».

В Енциклопедичному словнику бізнесмена [13, с. 254] «інвестиція – довгострокове вкладення капіталу в яке-небудь підприємство з метою отримання прибутку».

Юридична енциклопедія [14, с. 675] трактує інвестиції як «всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається відповідний соціальний ефект».

Попович М. [15, с. 554] під інвестиціями розуміє «вкладення з метою створення чи розширення існуючих основних засобів, покликаних створити потік благ і послуг для подальшого споживання».

Загородній А. Г. у Фінансовому словнику [16, с. 187] вказує, що «інвестиції – грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що їх вкладають в об'єкти підприємницької діяльності та інших видів

діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; капітальні вкладення в розвиток виробництва чи невиробничу сферу».

В Законі України «Про інвестиційну діяльність» [17] та в Господарському кодексі України [18] капітальні вкладення трактують як «інвестиції у відтворення основних фондів і на приріст матеріально-виробничих запасів».

На нашу думку, капітальні вкладення є дещо вужчим поняттям, і їх можна розглядати як форму інвестицій, а інвестиції є ширшим поняттям, що включає вкладення у відтворення основних фондів, вкладення в оборотні активи, різні фінансові активи, в окремі види нематеріальних активів.

Ковалев В.В. [7] під інвестиціями розуміє «цілеспрямований вклад на визначений термін капіталу в усіх його формах у різноманітні об'єкти (інструменти) для досягнення індивідуальних цілей інвесторів».

Інвестиції – вкладення в основний та оборотний капітал з метою отримання доходу. Інвестиції в матеріальні активи – вкладення у рухоме та нерухоме майно (землю, будівлі, обладнання та ін.). Інвестиції у фінансові активи – вкладення в цінні папери, банківські рахунки та інші фінансові інструменти [19].

Під інвестиціями Волчанська Л.В. [20, с. 103] розуміє «вкладення капіталу в об'єкти підприємницької чи іншої діяльності з метою отримання прибутку або досягнення позитивного соціального ефекту. Зазначимо, що за вітчизняним законодавством інвестиції можуть бути в грошовій або матеріальній формах, формі майнових прав та інших цінностей, які мають грошову оцінку і вкладаються в об'єкти підприємницької та іншої діяльності з метою отримання прибутку і досягнення іншого ефекту».

В широкому значенні інвестиції є засобами, що вкладаються в об'єкти підприємницької і не підприємницької діяльності з метою отримання певного ефекту в майбутньому, або інакше – це накопичена раніше вартість у вигляді різних економічних активів, що залучається суб'єктами економіки в процес кругообігу засобів з метою її примноження у майбутньому в умовах невизначеності та ризику. У вузькому значенні інвестиціями можна вважа-

ти засоби, що направляються на відтворення або збільшення капіталу з метою одержання прибутку в майбутньому [20, с. 104].

Отже, економічна природа інвестицій зумовлена закономірностями процесу розширеного відтворення і полягає у використанні частини накопичених вільних грошових коштів, що сприяє покращенню кількісних та якісних показників розвитку об'єктів інвестування. Наявність різних підходів до трактування дефініції «інвестиції» у сучасній економічній літературі значною мірою підтверджує широту сутнісних рис цієї складної економічної категорії.

Оскільки види інвестицій вирізняються різними ознаками, що характеризують окрему рису інвестиції, їх доцільно класифікувати з тим, щоб учасники інвестиційної діяльності могли вірно розуміти сутність інвестицій та їх конкретизувати за об'єктами і напрямками. Щодо напрямів інвестицій, то більшість авторів передбачає мікроекономічний підхід їх визначення.

Залежно від рівня використання інвестиційних ресурсів в економіці виділяють кілька підходів до визначення «інвестиції» [20, с. 104]:

1. Макроекономічний – інвестиції є частиною сукупних витрат на рівні економіки, що визначає структуру, темпи зростання та конкурентоспроможність економіки на світовому ринку.

2. Мікроекономічний – інвестиції розглядаються як процес створення засобів виробництва і людського капіталу з метою отримання прибутку від виробництва.

3. Фінансовий – суть інвестицій визначається в обміні вартостями між сьогоdnішніми поточними витратами та майбутніми вигодами при придбанні фінансових або реальних активів.

Отже, враховуючи складність досліджуваної економічної категорії слід дотримуватись позиції визначення інвестицій як комплексного вкладення усіх видів капіталу в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою задоволення потреб та досягнення позитивних результатів діяльності його суб'єктів господарювання за умови отримання економічного та соціального ефекту.

Список літератури:

1. Мертенс А. В. Інвестиции: Курс лекций по современной финансовой теории / Мертенс А. В. – К.: Киевское инвестиционное агентство, 1997. – 416 с.
2. Татаренко Н. О. Теорії інвестицій: Навч. посібник / Н. О. Татаренко, А. М. Поручник. – К.: КНЕУ, 2000. – 160 с.
3. Шарп У. Інвестиції: пер. с англ. / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли. – М.: Инфра-М, 2003. – 1028 с.
4. Гитман Л. Основы инвестирования: пер. с англ. / Л. Гитман, М. Джонк. – М.: Дело, 1999. – 1008 с.
5. Розенберг Дж. М. Інвестиції: Терминологический словарь / Дж. М. Розенберг. – М.: Инфра. – 1997. – 400 с.
6. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб. / В. Г. Федоренко – К.: МАУП, 1999. – 191 с.
7. Ковалев В. В. Методы оценки инвестиционных проектов. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 144 с.
8. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег // Антология экономической классики. – М., 1993. – 362 с.
9. Экономическая энциклопедия. Политическая экономия / Гл. ред. А. М. Румянцев. – М., 1972. – 745 с.
10. Долан Э. Дж. Рынок: макроэкономическая модель / Э. Дж. Долан, Д. Линеи. – СПб., 1992. – 369 с.
11. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 2 / Редкол.: С. В. Мочерний (відпр. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
12. Економічний тлумачний словник: власність, приватизація, ринок цінних паперів / Л. М. Алексєнко, В. М. Олексєнко. – Тернопіль: Астон, 2003. – 672 с.
13. Енциклопедичний словник бізнесмена. Менеджмент. Маркетинг. Інформатика / Под общей ред. М. И. Молдованова. – К.; «Техніка». – 1993. – 856 с.
14. Юридична енциклопедія [Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемчущенко (голова редкол.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998. – 744 с.
15. УСЕ Універсальний словник-енциклопедія / Гол.ред. ради чл. кор. НАНУ М. Попович. – Київ, «Трина», 1999. – УІІ. – 1551 с.
16. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – 4-те вид., випр. та доп. – К.: Т-во «Знання, КОО»; Л.: Вид-во Львів банк. ін-ту НБУ. – 566 с.
17. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ (зі змінами і доповненнями).
18. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-ІV (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
19. Финансово-экономический словарь / Под ред. М. Г. Назарова. – М.: Финстатинформ, 1995. – 224 с.
20. Волчанська Л. В. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної привабливості аграрних підприємств / Л. В. Волчанська // Інвестиції: та досвід. – 2014. – № 23, грудень. – С. 102–107.

Черненко Д.С.

Национальный научный центр «Институт аграрной экономики»

ПОДХОДЫ К ТРАКТОВКЕ ПОНЯТИЯ «ИНВЕСТИЦИИ»

Аннотация

Инвестиции являются важнейшим инструментом формирования микро- и макроэкономических пропорций экономического роста. Наличие различных подходов к трактовке инвестиций в современной экономической литературе является свидетельством широты существенных черт этой сложной категории. В статье рассматриваются подходы к раскрытию сущности понятия «инвестиции». Предложено собственное видение этой дефиниции как комплексного вложения всех видов капитала в объекты предпринимательской и других видов деятельности в целях удовлетворения потребностей и достижения положительных результатов деятельности субъектов хозяйствования за счет получения экономического и социального эффекта. Рассмотрены противоречия во взглядах относительно трактовки капитала и инвестиций, возникавших в процессе развития общественно-экономических отношений и менялись с появлением новых экономических школ, учений и направлений в экономической теории.

Ключевые слова: инвестиции, капитал, сбережение, инвестиционная деятельность, инвестиционный процесс, инвестиционные проекты.

Chernenko D.S.

National Scientific Center «Institute of Agrarian Economy»

APPROACHES TO INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF «INVESTMENT»

Summary

Investment is an important tool for micro- and macroeconomic proportions growth. Due to the different approaches to the treatment of investments in modern economic literature is evidence latitude essential features of this complex category. In the article the approaches to disclosure the term «investment». An own vision of this definition as a complex of all types of capital investment in business and other activities to meet the needs and achieve positive performance of businesses by gaining economic and social impact. Considers contradictions in the views regarding the interpretation and capital investment that occurred in the process of socio-economic relations and changing with the emergence of new economic schools, doctrines and trends in economic theory.

Keywords: investments, capital, economy, investment activity, investment process, investment projects and achievements of positive results of activity of subjects of menage, are due to the receipt of economic and social effect.

UDC 331.101

MODERN FEATURES OF BUSINESS MANAGEMENT SERVICE ENTERPRISES

Shaposhnykov K.S.

Kherson State University

The article describes the features of the modern enterprise management services. The author proves the importance of the development of this sector to the national Economy, global economy, development of human resources. The modern trends in management of the enterprises in this sphere were determined. Model Management service industries discussed in this article. The basic problem of the management of such enterprises and the ways of solving them were described.

Keywords: business, national economy, management, service industries, services.

Background and its connection with important scientific and practical tasks. One could argue that service is ultimately based on knowledge, and knowledge on the interaction between human and information resources. A significant phenomenon is, information resources exhibit a propensity to connect with each other especially when they are digitized. Evidence is manifested in the evolution of enterprise databases, peer-to-peer applications on the Internet, and the Web world itself. One would be tempted to liken the connection to the formation of galaxies, stars, and planets from the basic elements of the universe. The «gravitational pull» in the case of digital integration seems to be the utility of connection, or, the economy of scale of digital resources. Therefore, service seems to be poised to not only reap the benefits of Information Technology as manufacturing

does, but also to enjoy more economy of scale than manufacturing can, since the latter is constrained by physical materials when it comes to connection.

However, the service sector of the economy has long lagged behind manufacturing in productivity gains from computerization. This presents an unfortunate problem since our economy is in creasingly based on services. The root cause is commonly attributed, ironically, to the lack of economy of scale for service (co-)production. Its justification seems to rest on the difficulty of standardization of knowledge workers and out her production factors for services; as compared to what manufacturing has achieved since Industrial Revolution – e.g., standard parts, bills-of-materials, and machining processes.

However, standardization does not have to be the only mode that allows for large scale production. For